

УДК 339.543:634.8

Ломаченко Т. І.

Економічна роль митної політики для підприємства виноградарсько-виноробної галузі

Митна політика є складовою частиною економічної та зовнішньоекономічної політики держави. Вона представляє собою скоординовану діяльність державних органів по застосуванню митних податків і зборів, а також митних процедур та інших засобів для досягнення певних економічних, фінансових і торгово-політичних цілей.

Важливим засобом реалізації торговельної політики являється митний тариф – систематизований перелік товарів, які обкладаються митом, тобто грошовими зборами, що стягуються державою через мережу митних установ з товарів, майна і цінностей при пересіканні ними кордону країни.

На відміну від традиційного уявлення про митні збори як непрямий податок, ми розглядаємо цей економічний інструмент з позиції теорії ціни і диференційної ренти та відносимо його до числа ціннових категорій.

Митні збори мають свою вартісну основу у вигляді різниці між національними та інтернаціональними витратами виробництва відповідних товарів. Ця різниця є диференційним доходом і привласнюється у формі митних зборів державою. Подібний підхід до розуміння природи митних зборів відкриває можливість обґрунтування їх рівня по конкретних товарах та їх диференціації, що створює передумови формування єдиної науково обґрунтованої системи мита. Вона, як уявляється, є тим інструментарієм, за допомогою якого держава може ефективно управляти сферою ЗЕД через вплив на інтереси її учасників, залишаючи за ними у той же час широку свободу дій у прийнятті рішень.

Аналіз роботи Державної митниці України в Автономній Республіці Крим показав, що митні платежі за вересень 1998 року розподілилися таким чином:

- плата за митні процедури – 10,34%,
- мито на імпорт – 51,03%,
- акцизи – 5,51%,
- ПДВ – 31,72%,
- штрафи, пеня та ін. – 1,39%.

На базі аналізу репрезентативної вибірки даних нами було зроблено спробу побудувати кількісну модель, яка характеризує залежність обсягу митних платежів від різних видів діяльності. Рівняння регресії

має вигляд:

$$Y = 1049,8 + 0,00385X_1 + 0,0088X_2 + 0,0842X_3 + 0,1346X_4$$

де: Y – обсяг митних платежів (тис. дол.), X_1 – обсяг у тис. т. вантажообігу (тис. дол.), X_2 – плата за митні процедури при пересіканні однією машиною кордону (тис. дол.), X_3 – тариф на експорт (тис. дол.), X_4 – тарифне мито за імпорт (тис. дол.).

З моделі видно, що при проходженні через митницю 1 тис. т. вантажу буде отримано 3,85 тис. дол. платежів. Якщо митницю перетинає 1000 автомашин, обсяг митних платежів зростає на 8,8 тис. дол. При експорті продукції вартістю 1 млн. дол. митна плата зростає на 84,2 тис. дол. У разі імпорту продукції вартістю 1 млн. дол. – на 134,6 тис. дол.

Норма прибутку підприємств-експортерів значною мірою залежить від розміру митних зборів. Наприклад, для заводу шампанських вин “Новий Світ”, який експортував продукцію за кордон на суму 1985,5 тис. дол., знайдено вплив на коефіцієнт рентабельності перемінного митного тарифу на експорт. Якщо митний тариф (МТ) у відсотках до грошової виручки (ГВ) дорівнює нулю, тоді коефіцієнт рентабельності становить $K_p = 0,578$.

У свою чергу, якщо

- МТ 1% ГВ, тоді $K_p = 0,573$,
- МТ 2% ГВ, тоді $K_p = 0,568$,
- МТ 3% ГВ, тоді $K_p = 0,562$,
- МТ 5% ГВ, тоді $K_p = 0,552$,
- МТ 10% ГВ, тоді $K_p = 0,536$.

На основі наведених даних побудуємо графік впливу частки митного тарифу у грошовій виручці на коефіцієнт рентабельності експорту (мал. 1).

Із малюнка видно, що збільшення частки митного тарифу у грошовій виручці до 10% впливає на зниження рівня рентабельності експорту на 4,2%.

Фактори, що обумовлюють фінансовий стан підприємств-експортерів, у тому числі і митні платежі, потребують щільної уваги, особливо за умов погіршення економічної ситуації в країні. Аналіз показує, що переважна більшість радгоспів-заводів має великі обсяги дебіторської і кредиторської заборгованості, яка до того ж зростає. У восьми заводів мають місце неперекриті збитки. Разом з цим, відмічається залежність фінансового стану підприємств від рівня концентрації виробництва (табл. 1.).

Вплив обсягів реалізації (X) винзаводів на результати їх господарської діяльності (Y) описується рівнянням:

$$Y = 0,14465 \cdot X - 200,446.$$

Очевидно, що підприємства з обсягами реалізації

Таблиця 1. Обсяги реалізації та фінансові результати діяльності підприємств-експортерів

№	Назва підприємства	Обсяг реалізації, тис. грн	Збитки, тис. грн	Прибуток, тис. грн
1	“Ленінський”	299,0	185,6	-
2	Сакський	281,0	47,4	-
3	“Криміпекс”	169,0	170,0	-
4	“Новий Світ”	10677,0	-	1226,0
5	“Фонтан”	7223,0	-	1783,0

до 1385,7 тис. грн. будуть знаходитися у складному фінансовому становищі. Великі підприємства, не дивлячись на кредиторську та дебіторську заборгованість, більш стійкі та ефективні в умовах жорсткої конкуренції на ринку винопродукції.

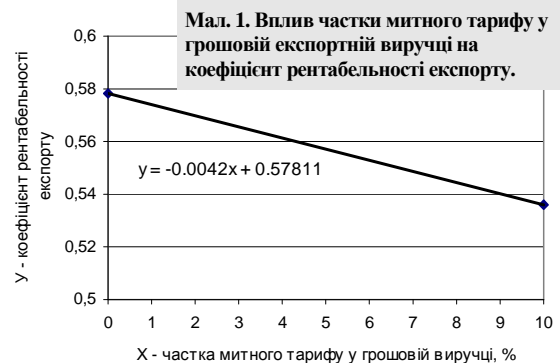
Результати аналізу чистого результату, тобто з врахуванням дебіторської і кредиторської заборгованостей (прибуток+дебіторська заборгованість-кредиторська заборгованість), показані на малюнку 2.

Запропонований аналітичний апарат дозволяє досліджувати вплив зростання митного тарифу на процентну величину чистого прибутку від експорту у грошовій виручці. Приміром, для заводу “Новий Світ” ця залежність зображена на мал. 3.

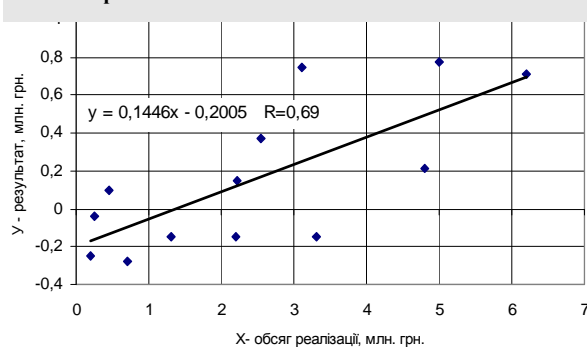
Із малюнка видно, що збільшення частки митного тарифу в експортній виручці до 10% знижує ефективність експорту на 6,27%, а це дуже суттєво для виноробних підприємств. Зростання аналогічної частки митного тарифу у вартості експорту (в%) призводить до зниження питомої ваги чистого прибутку в експорті продукції. На кожні 10% митного тарифу знижується питома вага чистого прибутку у вартості експорту продукції на 3,28%, тобто зниження у 2 рази менше, ніж вплив на рівень рентабельності експорту виноробної продукції.

Література.

4. Васіна І.П. Підвищення ефективності зовнішньої економічної діяльності у регіоні. – Автореф. дис... к-та екон. наук: 08.10.03 / Інст. ек.-прав. досл. – Донецьк, 1996. – 23 с.
5. Внешняя торговля товарами и услугами в 1994-1997 годах: Стат. сборник. – Симферополь: Госкомстат АРК, 1998. – 65 с.
6. Еримизина М.И. Опыт внешнеэкономической деятельности предприятий АПК Крыма. – Автореф. дис... к-та эк. наук: 08.06.01 / Крымск. с.-х. инст. – Симферополь, 1996. – 22 с.
7. Назаренко В. Внешнеэкономическая деятельность АПК: поиск концепции // Межд. с.-х. журнал. – 1994. – № 6. – С. 61-62.
8. Балацкий Е. Эффективность внешнеторговых операций: тарифы и валютное равновесие // Мировая экономика и международные отношения. – 1998. – № 6. – С. 95-101.
9. Закон Украины «О внешнеэкономической деятельности» // Вед. Верх. Рады Украины. – 1991. – № 29.

Мал. 2. Залежність чистого результату від обсягу реалізації виноматеріалів.

Мал. 3. Вплив частки митного тарифу у вартості продукції експорту на частку чистого прибутку в експорті продукції.

